

Ст.н.с. д-р Любомир КАВАЛДЖИЕВ

Памет, оригиналност, когнитивност – три парадигми в съвременната музикална култура

(2 цитата, ключови понятия и хипотеза)

“...направих една типология на българската философия и хуманитаристика. Има философи-аграрници, индустриалци и постиндустриалци. Искам да направя уговорката, че това е идеална типология. Във всяка страна бихме могли да открием тези типове, нещо повече - във всяка отделна личност се открива действие и на трите типа, въпросът е за пропорциите. Аграрниците са тези, които се реализират вербално, така да се каже, на местна почва. Тази почва се характеризира с два топоса: единият - ако изобщо е налице - е университетската аудитория, другият кръжмата или приятелският кръг, където те - наистина, някои блестящо, хвърлят сентенции, идеи, анализи, които остават акустични. Падат в земята и не гният само по изключение. Индустриалците са ясно кои - хората, които произвеждат текстове, критични издания, преводи, изобщо всичко, което се брои за траен продукт в една наука. Пост-индустриалците са тези, които пишат проекти и правят експертни оценки. Светът е такъв, че всеки от нас се занимава по малко с всичко това. Но пак казвам - въпросът е в пропорциите. Както е известно, България е предимно аграрна страна - и във философски аспект също. И това се отнася не само за философията, а за всичките ни хуманитарни науки...” *(Проф. Георги Каприев. Кентаври в Академията. В. Култура Брой 11, 12 март 2004 г.)*

*****

“Онези тежкари, събирачи на чужд ум, наричани учени, които са изхарчили всичкото си време и способности в храма на Паметта- те ценят размишленията според количеството цитати,... а артистичността оценяват, както слепецът съди за цветето: колкото и да се опитваш да му опишеш багрите на розата - свежи и нежни, то слепецът усеща реално само бодлите й...” *(Естебан Артеага (1747-1799) Из увода към “Преврати в*

италианския музикален театър” (1783) {Артеага, Э., Перевороты итальянского музыкального театра. Предисловие. В: Музыкальная эстетика западной Европы XVII – XVIII веков. М. 1971, с. 145.}

Ключови понятия

Памет (вкл. артистичната ѝ редукция – **класика**) : шедьоври, гении, авторитети, афирмативност (по Адорно), establishment*, консерватизъм, социализация, идентичност (национална, континентална), официално, аристократично, фолклоризъм (вкл. автентичност, исконност), образованост (академична), утвърдена ценностна йерархия (пирамидална), институционализация (държавна).

Оригиналност (вкл. артистичната ѝ редукция – **авангардизъм**): екстравагантност, антипопулярност, култ към иновацията (на всяка цена), епатиране (на филистера, на меломана), елитаризъм, интроспективност, рефлексивност (манифести), атомизация (аналитизъм), уникална ценностна йерархия (свръх-индивидуална, сектантска), комбинативност, артистични игри и експерименти (с материала и формите), апокалиптичност и самоирония (при постмодернизма).

Когнитивност (вкл. артистичната ѝ редукция – **мултимедия**): схематизъм, моделиране, култ към аналозите (вкл. и между изкуствата), синтетизъм, децентрализация, екипност (вкл. виртуална), техницизъм, глобализъм (космополитизъм), анти-пирамидалност (блоково оценяване), анти-опус, ирелевантност на авторството (легализация на плагиата), “хакер” синдром.

Хипотеза: Известно е, че парадигмите (по Т. Кун) не могат плавно да еволюират една в друга, а само могат да съществуват временно една до друга и в крайна сметка по-новите винаги рязко “снемат” от сцената своите исторически предшественици.

В момента съществуват три паралелни парадигми. Може да се предположи, че най-напред ще отпадне втората – т.е. авангардната парадигма и нейното все още актуално у нас продължение – постмодерната рефлексия. В крайна сметка модерното послание и неговата свръхидея - оригиналността като самоцел е само другото лице на европейската класическа традиция на “новото време” (след Ренесанса), което шумно отрича тази традиция, но не може без нея...

Може да се очаква в бъдеще все по-нарастващ конфликт между привържениците на паметта (и локалната идентичност) и представителите на информационната когнитивност, която естествено намира своята почва за изява в глобализма като нагласа и идеология, а своите средства за израз – в компютърната мултимедия и в техническия арсенал на масовите електронни медии, съвременната киноиндустрия, ИНТЕРНЕТ. Ако следваме логиката на модела GIER може да се очаква постепенно “снемане” от сцената на традиционната европейска парадигма, акцентираща на аристократичната или национална културна памет и обратно – постепенно излизане нагоре на когнитивната глобална информационна парадигма и даже - нейното повсеместно официализиране. В края на този процес, който ще се разгърне в бъдещите 10-15 години в културата на всички страни по света, информационната артистична парадигма ще стане също афирмативна, ще се академизира и ще създаде свои глобални престижни институции, подържани от държавите и глобалните властови общности. С това тя ще стане естествена емблематична част от представите на идващите поколения за напредък и за establishment* в първата половина на 21 век.

-----

*Заб: **establishment** – начин на живот на върхушката, установеното, официално приетото, утвърденото (учреждение, институт, заведение),

Collins English Dictionary: “**The establishment:** a group or class of people having institutional authority within a society, esp. those who control the civil service, the government, the armed forces, and the Church: usually identified with a conservative outlook”